

Arbeids- og sosialdepartementet
Pb 8019 Dep
0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse
14/00271-1

Vår dato
12.06.2014

Hørings svar til arbeids- og sosialdepartementet til notat "Et enklere tiltakssystem tilpasset brukernes behov"

FO organiserer nær 27000 barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Vi har mange medlemmer som er ansatt i NAV og i ulike arbeidsrettede tiltak. Organiseringen av slike tiltak er derfor et viktig spørsmål for FO.

Innledning

Norge ligger i verdenstoppen når det gjelder andel av befolkningen i arbeid. Likevel står mange med nedsatt funksjonsevne, som vil og kan delta i arbeidslivet, helt eller delvis utenfor. Det er særlig bekymringsfullt at mange unge sliter med å komme inn på arbeidsmarkedet. FO mener derfor det er bra at regjeringen har bebudet en stortingsmelding til høsten med en bred gjennomgang av virkemidler som kan bidra til å få flere i arbeid.

FO er overrasket over at regjeringen allerede nå kommer med omfattende endringsforslag på tiltaksområdet. FO mener at utforming av tiltakene må ses i sammenheng med resten av politikken på området. FO anbefaler derfor at regjeringen trekker forslaget og behandler arbeidsmarkedspolitikken i sin helhet i stortingsmeldingen.

FO gir konkrete kommentarer til innholdet i høringsforslaget nedenfor.

Forenkling av tiltakene innenfor avklarings- og oppfølgingsområdet.

Regjeringen går inn for å forenkle og slå sammen overlappende ordninger. Dette er tiltak som i dag leveres både gjennom avtaler med forhåndsgodkjente tiltaksleverandører og gjennom anbudskonkurranser. Forslaget innebærer at avklaring i ordinær virksomhet og avklaring i skjermet virksomhet skal harmoniseres og slås sammen til ett tiltak. På samme måte skal oppfølging og arbeid med bistand slås sammen til ett oppfølgingstiltak.

FO mener det er hensiktsmessig å slå sammen noen tiltak, og heller tilpasse lengde og innhold i tiltaket til den enkelte bruker. Vi har erfaring for at det i dag

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

kan være slik at etter avklaring (3 – 6 uker) må man vente på oppfølgingstiltak. Dette er lite hensiktsmessig. Attføringsbedriftene og andre tiltaksleverandører leverer også relativt like tiltak innenfor dette området, og det kan være litt tilfeldig om bruker blir søkt inn til det ene eller andre tiltaket.

Alle tiltak ut på anbud

Regjeringens forslag innebærer at alle tiltak skal ut på anbud, det vil si mer konkurranse og flere private aktører i feltet. Forhåndsgodkjente avtaler med attføringsbedrifter skal opphøre.

FO går imot dette. Attføringsbedriftene har bygget opp sterke kompetansemiljøer over mange år. Arbeidsinkludering er etterhvert å betrakte som et eget kompetansefelt, og det er fare for at denne kompetansen kan forvitne hos de etablerte attføringsbedriftene dersom man taper i anbudskonkurransen, og de ansatte «tvinges» over i annen virksomhet. For å lykkes i arbeidsinkluderingsarbeidet er man helt avhengig av gode, stabile relasjoner med ordinært arbeidsliv. Denne type relasjoner er basert på tillit og god kommunikasjon over tid. Ofte dreier det seg om personlige kontakter. Ved et stadig skifte i tiltaksleverandører, eller dersom det blir mange aktører i samme arbeidsmarked, kan dette skade de gode relasjonene til arbeidslivet og bedriftene. Allerede nå har vi sett at NAV-kontorene, NAV arbeidslivssentre og tiltaksleverandørene (både kommersielle og attføringsbedriftene) "løper etter hverandre" til samme bedrift med samme ærend, noe som skaper frustrasjon og irritasjon hos mange bedrifter.

Ved stadige anbud, selv om disse er langsiktige, vil det bli et større fokus på resultatkrav. Det innebærer en fare for selektiv utvelgelse av brukere både fra NAV og fra tiltaksleverandørene. Brukere som vurderes å ha best mulighet til å lykkes vil få fortrinn. Dette forsterkes ved at høringsnotatet legger til grunn at man ikke skal ha noe målgruppefokus. FO frykter at gruppen brukere som har mer sammensatte og kompliserte oppfølgingsbehov blir taperne i et system der anbud og konkurranse er det rådende prinsipp.

Høringsnotatet sier ingenting om NAV-kontorenes rolle i avklarings- og oppfølgingsarbeidet. Skal NAV-kontorene kun være «bestillere» eller skal de selv også utføre avklarings- og oppfølgingsoppgaver? Det er et viktig veivalg. FO mener på prinsipielt grunnlag at anbud ikke bør anvendes når det gjelder helse, sosial og velferdstjenester. Vi mener at NAV-kontorenes eget avklarings- og oppfølgingsmandat må styrkes. Særlig når det gjelder brukere med sammensatte behov er det viktig at NAV selv følger opp. En viktig målsetting med NAV-reformen har vært å skape en førstelinje hvor kompetansenivået er så høyt at brukerne i størst mulig grad får veiledning og oppfølging til å komme i arbeid og aktivitet fra sitt lokale NAV-kontor. FO mener det er et paradoks at reformen så langt ser ut til å ha forsterket tendensen til at oppgaver knyttet til avklaring og oppfølging anskaffes fra eksterne tiltaksarrangører. Med dette høringsnotatet er føringene tydelig på hvilken retning regjeringen vil ha framover, antall eksterne tiltaksarrangører skal øke. FO anbefaler at NAV i minst mulig grad skal kjøpe tjenester eksternt, og at denne utviklingen vi har sett bør reverseres. Mange NAV-kontor har god kompetanse og etablerte relasjoner med lokalt næringsliv, men mangler tid og ressurser til «å jobbe ute».

Kvalitet i NAV og i arbeidsrettende tiltak

Både i NAV og i arbeidsmarkedsbedriftene finnes mye kompetanse på arbeidsrettede tiltak. Dette er kompetanse man bør bygge videre på, og det bør satses på ytterligere kompetanseheving for å bedre kvaliteten på tilbudene. Det bør jobbes systematisk med fagutvikling hvor kompetanse innenfor sosialfaglig arbeid, veiledning og arbeidsmarkedskunnskap nyttes samlet for å øke kvaliteten på tiltakene. Det er derfor viktig å understreke at arbeidsinkludering som kompetansefelt favner videre enn bare å formidle folk til ordinære jobber. I Møller og Sannes¹ sin evaluering av attføringsbedrifter kommer det fram at de såkalt NAV-orienterte virksomhetene, som hadde flest attføringsfaglige stillinger, har bedre formidlingsresultater enn de såkalt produksjonsorienterte. Med attføringsfaglig kompetanse menes blant annet sosialfaglig og helsefaglig kompetanse. Det er viktig å anerkjenne at for å lykkes med at folk forblir i eller kommer i ordinært arbeid, så må også andre forhold i livssituasjonen til den enkelte være på plass. Dette gjelder kanskje særlig forhold knyttet til bolig, økonomi og helse. Vi erfarer at NAV-kontorene etterhvert delvis har avgrenset seg fra å drive bredt sosialfaglig oppfølgingsarbeid. FO vil rope varsko til denne utviklingen. Vi kan ikke se at det er andre kommunale tjenester som står klare til å overta en slik rolle.

Målstyring i velferdstjenestene

FO mener at tjenestene suksess bare kan måles på grunnlag av om den enkelte bruker får en bedre livssituasjon. Målstyring i velferdstjenestene må bygge på resultater for individene som får bistand, ikke på telling av gjennomførte tiltak. Vi vil derfor advare mot for sterk bruk av kvantitative måleparametre når kvaliteten på arbeidsrettende tiltak skal vurderes. Kvalitetsforbedringer og vurderinger bør i hovedsak skje gjennom god fagutvikling, kompetanseheving og forskning.

Det er viktig at gode tiltak ikke utelukkende skal måles etter kvalitetsmål som antall brukere som har kommet i ordinært arbeid. Eksempelvis vil det innenfor tilbudet til personer med psykiske lidelser være behov for rehabiliteringstiltak som ivaretar behov for væresteder og Fontenehus. Dette er viktige tilbud som bidrar til å gi brukerne en meningsfull hverdag.

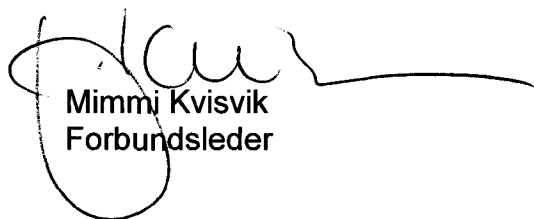
Brukermedvirkning

Brukermedvirkning er ikke omtalt i utredningen. FO mener at brukerne må ha en reell rett til å medvirke når det gjelder valg og utforming av tiltak. Dessuten må brukerne ha rett til å klage dersom de er misfornøyde med det arbeidsrettede tiltaket de har fått tilbud om.

Regjeringen legger stor vekt på større valgfrihet for brukeren. FO mener at en slik intensjon er mer eller mindre illusorisk. I praksis er det tilgjengeligheten og/eller omfanget av tiltaksplasser som styrer hvem som søkes inn hvor, eller om man i det hele tatt blir tilbudt et tiltaksplass. For eksempel kan budsjettet

¹ Møller G & Sannes J (2009): Evaluering av arbeidsmarkedstiltak i skjærmede virksomheter. TF-rapport nr 253 2009.

være brukt opp. Det er vanskelig å se for seg at bruker kan "bestille" tiltaksplass hos en leverandør og ikke hos en annen. I så fall må bestemmelsene i NAV lovens §14a styrkes, hvor bruker ikke bare får vedtak på hvilket bistandsbehov hun har, men også på type tiltak hun kan forvente.



Mimmi Kvisvik
Forbundsleder



Sølvi Slørdahl
Fagkonsulent